

ЧИН ОБНОВЛЕННЯ (ОСВЯЧЕННЯ) ХРАМУ, ЩО ЙОГО ВИКОНУЄ АРХИЄРЕЙ

Коли збудовано храм, приходить від архиєрея посланець, якому накаже раниш одного або більше днів, і він приготує все потрібне для освячення, всередині вівтаря і в цілому храмі, а найважливіше, щоб престол був квадратної форми.

Якщо у престол вмонтовуються святі Моці, то він повинен бути на чотирьох стовпах, п'ятий стовпець посередині зі скринькою. Напрестольна дошка мірою престолу, жертвник такої самої висоти, ширина й довжина мірою вівтаря. На верху, над напрестольними стовпами, скриньки на четвертину цяля, де приміститься воскомастика.

Крім того слід приготувати:

1. Св'ячену воду для кроплення престолу;
2. Глечик води для вмивання напрестольних дощок;
3. Глечик добірного червоного сухого вина;
4. Глечик рожевої води;
5. Пахуче мило (4 куски);
6. Дванадцять рушників;
7. Святе миро;
8. Напрестольні нові обруси;
9. Подушку;
10. Гільзу для закладання фундаційної грамоти;
11. Цементний розчин для вмурування гільзи;
12. Воскомаску.

Воскомастика складається з таких речей: миро, пахуча касія, мармур і мастика (якщо немає мастики, вистачає білий ладан), які товчуться в пригожій посудині і вкладаються в новий, чистий горщик, додається віск, і мішається обережно патичком, а після короткого кипіння відставляється набік від вогню.

Перед царськими дверми ставлять стіл, який накривають скатертю. Поверх скатерті простеляють пелену, а тоді кладуть св. Євангелію і чесний хрест, як також св. посуду, ложечку, копіє, пелени, воздухи, шнур, і простирала на престол і жертвник. І другий столик ставлять у вівтарі, при горному місці, і покривають пеленою. На столику ставлять св. миро, церковне вино, три кусні мила, рожеву воду в склянках і кропило.

Святі моці кладуть на дискосі, покриті звздою і воздухом, в навечір'я освячення на аналої перед іконою Спасителя, при царських дверях у тому ж таки храмі, і співають назовні вівтаря Всенічню для оновлення храму, кому архиєрей повелить. Також приносять з побожністю моці до поблизького храму і ставлять на св. престолі, а св. Євангелію ставлять від сходу, над мощами, а перед мощами ставлять підсвічник. Якщо не буде близько іншого храму, то моці лежать на тому самому місці, але до свого прийняття.

Також для архиєрея, протодиякона і співслужителів ієреїв приготувають з тонкого білого полотна савани або запони.

ПОЧАТОК ОСВЯЧЕННЯ

Того дня, в якому має відбутися освячення храму, коли вже приспів час, дзвонять дзвони. Архиєрей приходить до церкви, як звичайно, і після молитов одягається в усі архиєрейські ризи, і так прибраний разом із священниками співслужителями приходить до місця, де спочивають мощі. Поблагословивши співслужителів на обидва боки, бере кадило і обкаджує святі мощі тричі.

Протодиякон: Благослови, владико.

Архиєрей: Благословен Бог наш завжди, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Тропар, гл.4: Церква Твоя, Христе Боже,* по всьому світі, немов багрянницею* і вісоном прикрасилася кров'ю Твоїх мучеників,* і через них кличе до Тебе:* Пошли народові Твоєму свої благодаті,* даруй світові мир* і душам нашим велику милість.

Слава: і нині: гл.8 (на мелодію воскресного кондака): Тобі, Господи, Творцеві природи,* вселенна приносить як первістки творіння* богоносних мучеників,* їхніми молитвами і Богородиці ради,* збережи, Багатомилостивий, Церкву Твою і народ Твій* в глибокому мирі.

Протодиякон виголошує перед царським и дверми Малу ектенію:

Протодиякон: Ще і ще в мирі Господеві помолімся.

Співці: Господи помилуй.

Протодиякон: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Співці: Господи помилуй.

Протодиякон: Пресвяту, пречисту, пре благословенну, славному Владичицю нашу Богородицю і приснодіву Марію, з усіма святими пом'янувши, самі себе, і один одного, і все життя наше Христу Богові віддаймо.

Співці: Тобі, Господи.

Архиєрей виголошує: Бо ти святий єси, Боже наш, що на потерпілих за Тебе чесних мучениках спочиваєш, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Протодиякон: Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

З архиєрея знімають мітру і кладуть її на піднос.

Архиєрей проказує молитву: Господи Боже наш, Ти вірний у словах Твоїх і правдивий в обітницях Твоїх, Ти зволив святим Твоїм мученикам добрим змагом змагатися і біг побожності закінчити, і віру правдивого ісповідання зберегти. Сам, Владико пресвятий, вислухай їхні моління і даруй нам, недостойним слугам Твоїм, мати частку і спадкоємство з ними, щоб і ми, будучи їхніми наслідувачами, сподобилися наявних їм благ.

Виголос: Милістю і чоловіколюб'ям єдиного Сина Твого, з Яким Ти благословенний єси, з пресвятим і благим, і животворним Твоїм Духом, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Архиєрей: Мир всім.

Співці: І духові твоєму.

Протодиякон: Голови ваші перед Господом схиліть.

Співці: Тобі, Господи (довге).

Архиєрей проказує тихо молитву: Господи Боже наш, молитвами пресвятої Владичиці нашої Богородиці, і всіх святих Твоїх, керуй ділами рук недостойних слуг Твоїх, і сподоби нас, щоб ми в усьому догоджали благоді Твоїй.

Виголос: Нехай буде влада царства Твого благословенна і препрославлена, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Архиєрей: В мирі вийдім.

Архиєрей бере від протодиякона кадило і тричі кадить св. Моці. Віддавши відтак кадило, приймає св. дискос зі св. Моцями, покритий воздухом понад звідую, кладе на свою голову, і виходять до вхідних дверей храму.

Напереді йдуть з хоругвами й іконами храму, а перед іконами – співці. Потім ідуть священники, за ними – жезлоносець, а посередині той, що несе митру. Відтак протодиякон і диякон з кадилами, і кадять моці й архиєрея. Над дискосом диякони несуть дві або чотири рипіди, а перед архиєреем піддиякони несуть трисвічник і двосвічник.

Парох кропить свяченою водою мури церкви.

Співці: Тропар, гл.3: Ти, що на камені віри збудував Церкву Свою, Благий,* скріпи в ній моління наші,* і прийми людей, що з вірою співають Тобі:* Спаси нас, Боже наш, спаси нас.

А якщо вистачає часу, співають ірмоси:

Гл.3, Пісня 3:

Підпоро тих, що на Тебе надіються,* зміцни, Господи, Церкву,* яку Ти набув чесною Твоєю кров'ю.

Гл.8, Пісня 3:

Створителю небозводу,* Господи і Церкви будівнику,* Ти мене скріпи в любові Твоїй,* вершино бажань, підпоро вірних,* єдиний чоловіколюбче.

Гл.5, Пісня 3:

Ти, що на нічому твердо поставив землю* Своїм повелінням* і повісив її, претяжку без опори,* на неподвижному камені заповідей Твоїх,* Христе, утврди Церкву Твою,* єдиний благий і чоловіколюбче.

І йдуть навкруги церкви два рази напроти сонця, тобто від західних дверей в південну сторону на схід, а потім один раз за сонцем.

Коли ж прийдуть перед великі церковні двері, співці співають:

Тропарі, гл.7: Святі Мученики,* що добре постраждали і були увінчані!* Моліться до Господа,* щоб спаслися душі наші. (Двічі)

Слава Тобі, Христе Боже,* апостолів славо і радосте мучеників,* які проповідували* одноістотну Тройцю. (Один раз)

Прийшовши до головних дверей храму, архиєрей ставить дискос зі святими

Мощами на столику, поклоняється тричі святим Мощам і накладає мітру, вмонтовує у стіну гільзу із фундаційною грамотою.

Співці: Тропар, гл.7: Маючи Тебе, Христе, за незнищиму основу,* Церква Твоя увінчана хрестом Твоїм, як царським вінцем.* Ти оснував Її на камені віри, Благий.* Отож молимо Тебе з вдячністю:* вчини церкву оцю, здвигнену людськими руками* майбутньою святинею Твоєї слави.* Благаємо Тебе, прославляємо й оспівуємо Тебе,* бо Ти є Цар перед всіма віками і повіки,* Ти є Христос Господь, Бог усіх,* спасіння людського роду.

Протодиякон: Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Архиєрей: Господи Ісусе Христе, Сину Бога живого, істинний Боже наш, Сяйво й Образе Безначального Отця, і Життя Вічне! Ти є наріжний камінь від пречистої Дівичої Гори, без мужеського початку відсіченої, і непорушна основа своєї Церкви! Ти заснував свою Церкву пролиттям своєї дорогоцінної Крови, а смертю підняв, воскресінням довершив, вознесінням поблагословив, а зшестям Твого Святого Духа освятив і поширив Її. Нині смиренно молимо Тебе: зішли благодать Святого Свого Духа і поблагослови закладання каменя цього і цілу будівлю, яка завершена є на славу Пресвятого Твого імені, на честь і на пам'ять (ім'я покровителя храму). І Ти, що є Альфа і Омега, Початок і Кінець, що від початку все створив, - будь початком, примноженням і закінченням цієї праці.

Поблагослови добродійців та будівничих цього святого храму, який Твоїм Божественним Промислом сьогодні звершеним є. І наповни храм цей Твоєю славою, щоб у ньому прославлялося пресвяте і величне ім'я Твоє, з безначальним Твоїм Отцем, і пресвятим, і благим, і животворним Твоїм Духом, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Парох зачитує фундаційну грамоту, а відтак архиєрей вкладає її в гільзу і, окроплюючи її свяченою водою.

Архиєрей: Благословляється наріжний камінь цей окропленням свяченою водою цією, на непорушну основу храму цього, збудованого в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа. Амінь.

Архиєрей вмурує гільзу в стіну храму.

Протодиякон виголошує Єктенію усильного благання: Помилуй нас, Боже, з великої милости Твоєї, молимося Тобі, вислухай і помилуй.

Співці: Господи, помилуй. (3 р)

Протодиякон: Ще молимося за Святішого Вселенського Архиєрея (ім'я), Папу Римського, Блаженнішого Патріярха нашого (ім'я) і Боголюбивого Єпископа нашого Кир (ім'я), за отців наших духовних і всіх у Христі братів наших.

Співці: Господи, помилуй. (3 р)

Протодиякон: Ще молимося за благородних парафіян, добродійців і будівничих святого храму цього, здвигненого на славу Божу, і за здоров'я, спасіння і відпущення гріхів їхніх.

Співці: Господи, помилуй. (3 р)

Протодиякон: Ще молимо́сь, щоб Господь Бог наш приставив до цього святого храму свого ангела, який зберігав би і захищав би його від всіх ворогів видимих і невидимих, і який збереже його до кінця віку.

Співці: Господи, помилуй. (3 р)

Іерей: Вислухай нас, Боже, Спасителю наш, надіє всіх кінців землі, і тих, хто на морі далеко і, Милостивий, будь милостивим, Владико, до гріхів наших, і помилуй нас. Бо Ти милостивий і чоловіколюбчець Бог еси, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

По закінченні ектенії співці заходять до храму або залишаються, а заходить протодиякон.

Архиєрей: Благословенний еси, Христе Боже наш, завжди, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Архиєрей: Відчиняйте, князі, двері ваші; відчиняйтеся, двері вічні, і ввійде Цар слави.

Співці (всередині храму) **або протодиякон** (всередині храму) співають: Хто він, оцей Цар слави?

Протодиякон чи диякон підносить архиєреєві кадило, який кадить тричі св. дискос, потім св. Євангелію і хрест, ікони, праву й ліву сторону, як також священнослужителів.

Архиєрей: Відчиняйте, князі, двері ваші; відчиняйтеся, двері вічні, і ввійде Цар слави.

Співці (всередині храму) **або протодиякон** (всередині храму) співають: Хто він, оцей Цар слави?

Протодиякон: Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

З архиєрея знімають мітру.

Архиєрей: Боже й Отче Господа нашого Ісуса Христа, благословенний Ти повіки, бо під заслоною Його тіла Ти обновив нам первісну Церкву, вхід для тих, що записані на небесах, де пожиття святкуючих і голос радощів. Сам, Владико чоловіколюбче, споглянь на нас, грішних і недостойних слуг Твоїх, що святкують оновлення (освячення) чесного храму (ім'я), на подобу святішої Твоєї Церкви, тобто самого тіла нашого, що є теж і Твоїм храмом (і членами Христа Твого), як це Ти, через всехвального апостола Павла, назвати його сподобив, і утверди цей храм непорушним і прославленим у Тобі аж до кінця віку. І сподоби нас у ньому приносити хвалу й бездоганну прославу славі Твоїй, і єдинородному Синові Твоєму, Господеві нашому Ісусові Христові, і Святому Твоєму Духові, розумно і з усяким почуванням, щоб ті, що поклоняються Тобі в Твоєму страхі, стали достойні божественних Твоїх щедрот та щоб милими були Твоїй благоді ці мольби наші, що їх ми невимовному Твоєму милосердю приносимо за себе і за всіх людей Твоїх, молитвами пречистої Владичиці нашої Богородиці і приснодіви Марії.

Виголос: Бо Ти святий єси, Боже наш, і на святих спочиваєш, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Архиєрей: Мир всім.

Співці: І духові твоєму.

Протодиякон: Голови ваші перед Господом схиліть.

Співці: Тобі, Господи (*довге*).

Архиєрей читає тихо молитву входу: Владико Господи Боже наш, Ти установив на небі чини і воїнства ангелів і архангелів на служіння Твоєї слави, тож вчини із входом нашим, щоб був входом святих ангелів, які співслужать з нами і разом з нами славословлять Твою доброту.

Виголос: Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Тоді архиєрей бере дискос зі св. Мощами знаменує двері храму навхрест.

Архиєрей: Господь сил, Він – Цар слави.

Співці (всередині храму) або протодиякон (всередині храму) співають: Господь сил, Він – Цар слави.

В тому часі усувають стіл, а архиєрей кладе дискос з мощами на свою голову, і всі входять у храм.

Співці: Тропар, гл.2: Як вишнього небозводу величність,* так і нижню красу святої оселі слави Твоєї Ти показав, Господи.* Утверди це на віки віків,* і прийми в ньому наші безустанно приношені Тобі моління, Богородицею,* життя і воскресіння всіх.

Архиєрей, ієреї та всі люди входять в храм. Архиєрей ставить мощі на аналой перед іконою Спасителя і обкаджує їх. Тут зодягається у білі савани. Тоді архиєрей входить до святилища, благословить співслужителів на обидва боки і після того зачинається освячення.

Архиєрей: Благословенний Бог наш завжди, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Початок звичайний.

Архиєрей: Бо Твоє є царство, і сила, і слава Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Тропар і кондак освячуваного храму (*Господського, Богородичного свята або святого*).

Протодиякон: Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Архиєрей: Господи Боже, Спасителю наш, що все твориш і направляєш для спасіння людського роду, прийми молитву недостойних слуг Твоїх і вчини нас у цей час здібними, щоб неосудно довершити освячення храму цього, збудованого на Твою славу, в ім'я (*ім'я покровителя храму*), і здійснити в ньому спорудження трапези.

Виголос: Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

В тому часі диякон підносить архиєреєві свячену воду, а архиєрей приймає кропило і кропить свяченою водою стовпи. (Якщо вмонтовуються святі моці, то паламар приносить кип'ячу воскомастику, архиєрей кропить її свяченою водою, бере горщок з воскомастикою і сам обливає стовпці навхрест, ідучи довкола у протилежний бік, і віддає горщок).

Коли стекла воскомастика, очищують ті місця, що на них стекла.

Співці під час цього співають Псалом 144:

ЯКЩО читатимуть коментар того, що відбувається, то цей Псалом і всі решта опісля треба співати після закінчення коментування.

Вознесу Тебе, Боже мій, Царю мій,* і благословлю ім'я Твоє повік, і по віки віків.

Щодня буду благословити Тебе* і хвалити ім'я Твоє повік, і по віки віків.

Великий Господь і хвали вельми гідний,* і Його величі немає кінця.

З роду в рід будуть славити діла Твої* і возвіщати могутність Твою.

Розповідатимуть про велику славу святости Твоєї,* і про чудеса Твої говоритимуть.

Про силу страшних учинків Твоїх розкажуть,* і про велич Твою оповідатимуть.

Пам'ять про щедрість доброти Твоєї передаватимуть,* і справедливістю Твою радітимуть.

Щедрий і милостивий Господь,* довготерпеливий і милістю великий.

Господь добрий для всіх,* і щедроти Його на всіх ділах Його.

Нехай визнають Тебе, Господи, всі діла Твої,* і святі Твої нехай благословлять Тебе.

Нехай оповідають про славу царства Твого,* і про могутність Твою нехай говорять.

Щоб виявити синам людським силу Твою,* і славу величі царства Твого.

Царство Твоє — царство всіх віків,* і влада Твоя по всі роди й роди.

Вірний Господь у всіх словах Своїх,* і святий у всіх вчинках Своїх.

Господь підносить усіх тих, що падають,* і підіймає всіх повалених.

Очі всіх на Тебе уповають,* і Ти своєчасно даєш їм поживу.

Ти розтулюєш руку Твою,* і задовольняєш бажання всього, що живе.

Справедливий Господь на всіх Своїх дорогах,* і святий у всіх ділах Своїх.

Близько Господь до всіх, що призивають Його,* до всіх тих, що призивають Його по правді.

Він учинить волю тих, що Його бояться,* і молитву їх почує і спасе їх.

Господь береже всіх тих, що Його люблять,* і всіх нечестивих погубить.

Уста мої возвістять хвалу Господеві,* і нехай усяка плоть благословить святе ім'я Його повік, і по віки віків.

Якщо є час і ніхто зі священнослужителів не перериває спів Псалма, спі-

вці ще проказують **Псалом 22:**

Господь мій пастир, і нічого мені не забракне.* На квітучім місці поселив мене, на тихі води приводить мене.

Він відживляє душу мою,* веде мене по стежках правих із-за імени Свого.

Навіть коли б я ходив посеред тіні смертної,* я не боюся лиха, бо Ти зі мною еси.

Жезло Твоє і палиця Твоя,* ті мене потішають.

Ти приготував для мене стіл,* не зважаючи на моїх противників.

Ти намастив оливою голову мою,* а Твоя чаша напуває мене надміру.

І милість Твоя буде супроводити мене в усі дні життя мого,* і я житиму в домі Господнім по віки віків.

Архисрей: Благословенний Бог наш завжди, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Коли ж утверджено трапезу, негайно розстелюють килим перед св. дверми і кладуть подушку (клячник).

Архиерей виходить з вівтаря.

Протодиякон: Ще і ще, прихиливши коліна, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй. (3)

А архиерей знімає митру, стає навколішки і голосно читає молитву:

Архисрей: Безначальний і присносущий Боже, Ти, що все з нічого в буття привів, що живеш у неприступному світлі і престолом маєш небо, а землю підніжком, що Мойсеєві дав заповіді і скрижалі, а Веселеїла духом премудрости сповнив, і вчинив їх здатними спорудити намет завіту, в якому відправлювано служби оправдання, що були образами і прообразами істини, що Соломонові дарував ширину й свободу серця і через нього древній храм збудував; Ти, що святим і всехвальним апостолам благодать істини на духовну службу обновив, і ними Ти, Господи сил, по всій землі святі Твої церкви і жертовники на приношення Тобі священних і безкровних жертв насадив, Ти і нині благоволив збудувати цей храм в ім'я святого (ім'я), на славу Твою і єдинородного Твого Сина, і всесвятого Твого Духа. Ти Сам, безсмертний і всещедрий Царю, пом'яни щедроти Твої і милості Твої, що від віку існують, щоб Ти не відвернувся від нас, опоганених безліччю гріхів, ані не розорив Свого завіту із-за нашої нечистоти, але і нині, не зважаючи на прогріхи наші, скріпи нас і зроби нас здібними благодаттю і приходом Твого животворного і Святого Духа без осудження звершити цей новий храм і виконати в ньому свячення жертовника, щоб і на ньому ми прославляли Тебе псалмами, і піснями, і таїнственными службами, і постійно величали Твоє милосердя. Так, Владико Господи Боже наш, надіє всіх кінців землі, вислухай нас грішних, що молимося Тобі, і зішли Твого пресвятого, поклоняємого і всесильного Духа, і освяти цей храм і жертовник, наповни його споконвічним світлом, вибери його в оселю Свою, створи його місцем перебування слави Твоєї, прикраси його Твоїми божественними й небесними дарами, установи його пристанню переслідуваних, лікарнею страждань, захистом немічних, прогнанням бісів; щоб Твої очі день і ніч споглядали на нього, а Твої вуха щоб були чуткі на

молитву тих, що будуть приходити до нього зі страхом Твоїм і побожністю, і призиватимуть всечесне і поклоняєме Твоє ім'я; щоб Ти, коли вони щось попросять у Тебе і Ти почувеш їх на небесних висотах, учинив їм ласку і був милостивий для них. Збережи храм цей непорушний аж до кінця віку, а святий жертovníк, що в ньому, покажи дійсно святим силою і діянням Святого Твого Духа, і прослав його більше від кивоту завіту, щоб і на ньому звершувані священнодійства в Твій святий, наднебесний і духовний жертovníк доходили і нам благодать Твого пречистого благословення приносили, бо ми покладаємось не на служіння рук наших, але на невимовну Твою доброту.

Святитель встає з колінопреклоніння і йде у вівтар, до св. трапези.

Протодиякон (стоячи всередині св. Вівтаря): Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: За мир з висот і спасіння душ наших, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: За мир всього світу, добрий стан святих Божих Церков, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: За святішого вселенського Архиерея (ім'я), папу Римського, за блаженнішого Патріярха нашого (ім'я) і за боголюбивого Єпископа нашого Кир (ім'я), чесне пресвітерство, у Христі дияконство, за весь причет і людей, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: Щоб освятитися храмові цьому і жертovníкові, що в ньому, приходом і силою Святого Духа, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: За місто (село) це і за кожне місто, країну і за тих, що вірою живуть в них, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: За добре поліття, за врожай плодів земних і часи мирні, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: За тих, що плавають, подорожують, за недужих, страдаючих і полонених, і за спасіння їх, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: Щоб визволитися нам від усякої скорби, гніву, біди і нужди, Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Протодиякон: Пресвяту, пречисту, пре благословенну, славну Владичицю нашу Богородицю і приснодіву Марію, і святого (якого є освячуваний храм), з усіма святими пом'янувши, самі себе, і один одного, і все життя наше Христу Богові віддаймо.

Співці: Тобі, Господи.

Архиєрей: Бо Ти святий єси, Боже наш, що на потерпілих за Тебе чесних мучениках спочиваєш, і Тобі славу розсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Потім приносять збанки з водою, добірним вином і рожевою водою.

Протодиякон: Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй (*довге*).

Схиливши голову, архиєрей проказує оцю молитву над водами і вином: Господи Боже наш, Ти, що Своїм спасительним явлінням освятив течію Йордану, Сам і нині зішли благодать Святого Твого Духа і благослови ці води й вино на освячення і звершення цього Твого жертovníка, бо Ти благословенний єси на віки віків. Амінь.

Після молитви архиєрей тричі виливає потроху води на трапезу.

Архиєрей: В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа. Амінь.

Відтак, узявши шматок мила, архиєрей миє престол.

Інші ж пресвітери руками розтирають воду по цілому престолі і миють його. Тоді ключар приносить чотири утирала. Архиєрей бере одне утирало, а інші дозволяє взяти співслужителям, і всі обтирають ними трапезу.

Співці під час цього проказують Псалом 83: Які ж то любі оселі Твої, Господи сил.* Бажає і прагне душа моя дворів Господніх.

Серце моє і тіло моє* возрадувалися в Бозі живому.

Навіть птиця знаходить собі хатину,* і горлиця гніздо собі, де кладе пташенята свої;

А я жертovníки Твої, Господи сил,* Царю мій і Боже мій.

Щасливі ті, що живуть у домі Твоєму,* на віки віків восхвалять Тебе.

Щасливий чоловік, що свою охорону в Тобі має* і Твої дороги в своєму серці поклав.

В долину сліз, в призначене йому місце,* де благословення дасть йому Законодавець.

Вони зростатимуть на силах,* і їм явиться Бог богів у Сіоні.

Господи Боже сил, почуй молитву мою,* вислухай мене, Боже Якова.

Оборонцю наш, Боже, споглянь* і подивися на лице помазанника Твого.

Бо кращий один день у дворах Твоїх,* ніж тисяча (деінде).

Волюю стояти при порозі в домі Бога мого,* ніж в наметах грішників.

Бо ласку й істину любить Господь,* Бог ласку і славу дасть.

Господь не відмовить блага тим,* що ходять бездоганно.

Господи Боже сил, щасливий чоловік,* що уповає на Тебе.

Коли ж скінчиться вмивання і витирання трапези,

Архиєрей: Слава Богові нашому на віки віків.

Співці: Амінь.

Архиєрей приймає від ключаря добірне вино і тричі виливає навхрест на трапезу і то достатньо, щоб напоїти трапезу, розтираючи руками.

Якщо буде освячення антимінсів, то архиєрей кропить тим самим вином ще

й антимінси, призначені на освячення.

При кожному кропленні архиєрей мовить: Окропи мене іссопом, і очищуся, обмий мене, і стану біліший від снігу.

Співці (після всього окроплення): Дай мені відчутти радість і веселість,* зрадіють кості сокрушені.

Відверни лице твоє від гріхів моїх,* і всі беззаконня мої очисти.

Серце чисте створи в мені, Боже,* і духа правого обнови в нутрі моєму.

Не відкинь мене від лиця Твого,* і Духа твого Святого не відійми від мене.

Верни мені радість спасення Твого,* і духом владичним утверди мене.

Вкажу беззаконним дороги Твої,* і нечестиві до Тебе навернуться.

Визволь мене від вини крові, Боже, Боже спасення мого,* і язик мій радісно прославить справедливість Твою.

Господи, губи мої відкрий,* і уста мої сповістять хвалу Твою.

Бо якби Ти жертви захотів, дав би я,* та всепалення не миле Тобі.

Жертва Богові – дух сокрушений,* серцем сокрушеним і смиренным Бог не погордить.

Ущаслив, Господи, благоволінням Твоїм Сіон,* і нехай відбудуються стіни ерусалимські.

Тоді вподобаєш собі жертву правди, приношення і всепалення,* тоді покладуть на вівтар Твій тельців.

А тоді архиєрей поливає навхрест престол рожевою водою, змішаною зі спіканардом.

Архиєрей: В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа. Амінь.

І дбайливо миють престол.

Співці, якщо довго митимуть, можуть співати один із попередніх псалмів.

Потім ключар приносить губки. Архиєрей бере одну губку, а співслужителі позосталі, й обтирають губками трапезу. Відтак кладуть на верху трапези антимінс (або антимінси).

Архиєрей: Благословенний Бог наш завжди, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Тепер ключар приносить св. миро. Архиєрей помазує ним навхрест престол.

Протодиякон при помазанні престолу й (кожного) антимінса мовить: Будьмо уважні. **Архиєрей** робить на трапезі три хрести, один посередині й два по обох боках, трохи нижче, кажучи: Аلیلія, по три рази. Також помазує і престольні стовпи з обох боків, на середині і на ребрах. А потім священники беруть антимінс (антимінси) і кладуть його (їх) на престолі (один по одному). Архиєрей робить три хрести миром на кожному антимінсі так само, як і на престолі.

Співці під час цього співають Псалом 132: Як то добре і як то гарно,* коли брати живуть укупі.

Немов миро на голові, що спливає на бороду,* бороду Арона, на краї одежі його.

Немов роса Хермонська,* що спадає нагорі Сіонські.

Бо там заповів Господь* благословення і життя повік.

Можливо, доведеться декілька разів Псалом 132 повторити.

Архисрей: Слава Тобі, Тройце Свята, Боже наш, на віки віків.

Співці: Амінь.

І відкладають антимінс (антимінси) на тарілку. Тоді священики приносять запону. Архисрей кропить її всередині і зовні свяченою водою, і надівають її на трапезу. Потім приносять шнур. Архисрей кропить шнур, і обв'язують шнуром престол.

Співці кілька разів проказують Псалом 131: Пом'яни, Господи, Давида,* і всю його покірність.

Бо він клявся Господеві,* обіцяв Богові Якова:

«Не ввійду я до намету дому мого,* ані не піду на ложе моє відпочити;

Не дам очам моїм заснути,* ані повікам моїм задрімати,

Ані спокою скроням моїм,* доки не знайду місця для Господа, оселі для Бога Якова».

Ось чули ми про це в Ефраті,* знайшли це в полях лісистих.

Увійдів у житло Його, поклонімся на місці,* де стояли стопи Його.

Встань, Господи, на Свій відпочинок,* Ти і кивот святині Твоїї.

Священики Твої зодягнуться в праведність,* і преподобні Твої возрадуються.

Задля Давида, слуги Твого,* не відверни обличчя від помазаника Твого.

Поклявся Господь Давидові правдою,* і не відступить від неї:

«Із плоду лона твого* я насаджу на престолі твоєму.

Коли сини твої збережуть заповіт Мій* і веління Мої, що Я навчу їх,

То й їхні сини сидітимуть* на престолі твоєму повіки».

Бо Господь вибрав собі Сіон,* Він захотів собі його на оселю.

Це місце відпочинку Мого по віки віків,* тут Я оселюся, бо Я його собі вподобав.

Здобич його благословенням благословитиму,* а бідних його насичу хлібом.

Священиків його я зодягну спасінням,* а преподобні його на radoщах радітимуть.

Там вирощу Давидові силу,* там приготував Я світильник для помазаника Мого.

Ворогів його Я соромом вкрию,* а на ньому проквітатиме святість Моя.

Архисрей: Слава Богові нашому на віки віків.

Співці: Амінь.

Потім священики приносять індітію, тобто верхнє одіння трапези. Архисрей кропить свяченою водою всередині і зовні, й одівають нею св. престол, а на престолі кладуть ілитон, на ілитоні – антимінс (антимінси), св. Євангелію і чесний хрест, і накривають пеленою. Все це кроплять свяченою водою.

Співці під час цього співають Псалом 92: Господь царює, у велич Він зодягнувся;* одягнувся Господь у силу й опоясався.

Він бо утвердив вселенну,* і вона не захитається.

Відтоді готовий престол Твій,* Ти ж бо – споконвічний.
Піднеслись ріки, Господи,* піднесли ріки голос свій.
Здіймають ріки рокіт свій,* від шуму вод великих.
Дивні хвилі морські,* дивний на висотах Господь.
Свідощтва Твої вельми вірні;* домові Твоєму, Господи, належить святість на довгі літа.

Архиєрей: Благословенний Бог наш завжди, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Тоді архиєрей велить першому із співслужителів окропити проскомидійник свяченою водою. І ставлять на ньому посуду і покровці, і покривають пеленою, нічого не кажучи, тільки окроплюють свяченою водою. Потім з архиєрея знімають запону, а протодиякон приносить архиєрєв і кадило (райські двері відчинені). Архиєрей кадить навкруги престол і проскомидійник, і цілий вівтар.

А диякон іде попереду зі свічкою,

Співці під час цього співають Псалом 25: Суди мене, Господи, бо я в невинності моїй ходив,* щоб, надіючись на Господа, я не знемігся.

Випробуй мене, Господи, вивідай мене,* немов вогнем нутро моє і серце моє.

Бо милість Твоя перед очима в мене,* і я уподобав собі правду Твою.

Не засідав я на раді лукавих,* а з підступними я не сходжуся.

Я зненавидів зборище злочинців,* а з безбожними не сяду.

Вмию в невинності руки мої* і обійду жертovníк Твій, Господи;
щоб почути мені голос хвали Твоєї,* і звістити всі чуда Твої.

Господи, я полюбив красу дому Твого,* і місце перебування слави Твоєї.

Не погуби з грішниками душі моєї,* і життя мого з лукавими людьми,
на руках яких беззаконня,* а їхня правиця повна підкупства.

Я ж бо у невинності моїй ходив,* тож вибав мене, Господи, і помилуй мене.

Нога моя стала на правій дорозі,* в церквах благословитиму Тебе, Господи.

Псалом повторяють, аж поки архиєрей не обкадить вівтар і цілу церкву.

Коли ж архиєрей кадить, за ним ідуть два співслужителі, архиєреї або священики, один кропить стіни свяченою водою, а другий помазує навхрест миром: спершу у вівтарі над горним місцем, потім над дверми, що на заході церкви, далі на південному боці, і на північному над дверми або над вікном на стінах. Якщо зависоко, приставляють драбину.

Після закінчення кадження церкви тут, за звичаєм, вставляється і відбувається Чин освячення іконостасу. Архиєрей стає перед іконостасом і мовить молитви на його освячення.

Якщо іконостас не освячується, то архиєрей іде в вівтар.

Архиєрей: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Протодиякон, прийнявши кадило, кадить архиєрея тричі. Потім стає перед престолом з лівого боку архиєрея, обличчям до нього. Виголошує малу ектенію:

Протодиякон: Ще і ще в мирі Господеві помолімся.

Співці: Господи помилуй.

Протодиякон: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Співці: Господи помилуй.

Протодиякон: Пресвяту, пречисту, пре благословенну, славному Владичицю нашу Богородицю і приснодіву Марію, і святого (*якого є освячуваний храм*), з усіма святими пом'янувши, самі себе, і один одного, і все життя наше Христу Богові віддаймо.

Співці: Тобі, Господи.

Протодиякон: Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Архиєрей *голосно проказує молитву перед св. престолом:* Господи неба і землі, Ти невимовною мудрістю оснував святу Свою Церкву і на зразок ангельського служіння в небі установив єси священничий чин на землі. Ти, прещедрий Владико, прийми і нас, що нині молимося Тобі, не як достойних про таке просити, але щоб показалася досконалість доброти Твоєї. Ти ж бо не перестав на всі лади виявляти людському родові Твою добродійність, і як початок Твоїх добродійств Ти дарував нам прихід у тілі єдинородного Твого Сина, Який появився на землі і засяв світлом спасіння тим, що перебували в темряві, і приніс Себе за нас у жертву і став очищенням для всього світу. Він учинив нас учасниками Свого воскресіння, а коли вознісся на небо, то одягнув Своїх учнів і апостолів, як і приобіщав, силою з висот, що нею є поклоняємий і всесильний Дух Святий, Який походить від Тебе, Бога Отця. Апостоли, ставши через Нього сильними ділом і словом, передали нам хрещення на усиновлення, спорудили церкви, ставили жертovníки, й установили правила й закони священства. Додержуючись їхнього передання, і ми, грішні, припадаємо до Тебе, вічного Бога, і молимося Тобі, милосердний: Наповни божественною Твоєю славою цей храм, збудований для Твого прославлення, а в ньому споруджений жертovníк покажи святая святих, щоб стоячи перед ним, як перед страшним престолом царства Твого, ми неосудно Тобі служили, засилаючи моління за себе і за всіх людей, і приносячи Твоїй благоді безкровну жертву на прощення добровільних і недобровільних гріхів, за поправу життя, за покращення мирного співжиття, і за сповнення всякої праведності.

Виголос: Бо прославилося пресвяте ім'я Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Архиєрей: Мир всім.

Співці: І духові твоєму.

Протодиякон: Голови ваші перед Господом схиліть.

Співці: Тобі, Господи (*довге*).

Архиєрей *тихо мовить молитву:* Дякуємо Тобі, Господи Боже сил, що Ти злив Свою благодать на святих Своїх апостолів і преподобних отців наших, і

сподобив із-за безмірного Твого чоловіколюб'я простягнути її і на нас грішних і непотрібних слуг Твоїх. Тож молимося до Тебе, преласкавий Владико, сповни славою, святістю і благодаттю жертovníк цей, щоб на ньому перемінялися приношені Тобі безкровні жертви в пречисте Тіло і чесну Кров єдинородного Сина Твого, Господа і Бога і Спаса нашого Ісуса Христа, на спасіння всіх людей Твоїх і нашої недостойності.

Виголос: Бо Ти єси Бог наш, Бог, що милує і спасає, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків.

Співці: Амінь.

Після закінчення цього архиєреєві приносять свічник з незапаленою новою свічкою, яку сам архиєрей запалює і ставить на горньому місці біля престолу.

Протодиякон: Господеві помолімся.

Співці: Господи, помилуй.

Архиєрей: Господи Боже наш, що за Тебе потерпілим святим мученикам дарував й оцю славу, що їхні моці розсівалися по всій землі у святих Твоїх храмах і вирощували плоди лікувань; Сам, Владико, подателю всіх благих, молитвами святих (*ім'я*), на покладення мощей яких у цьому чесному Твоєму жертovníку (*у цих чесних Твоїх жертovníках*) Ти благозволив, сподоби нас неосудно приносити Тобі на ньому (*на них*) безкровну жертву, і даруй нам усе, про що для спасіння проситимемо, подаючи і в цьому нагороду потерпілим за святе ім'я Твоє, щоб через них діялись чуда для нашого спасіння.

Виголос: Бо Твоє є царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині і повсякчас.

Протодиякон: І на віки віків.

Співці: Амінь.

І буває св. Літургія від початку або, якщо святитель дозволить, зразу співають Трисвяте (Святий Боже...) і все далі, як на Літургії.

На св. Літургії прокімен, апостол, євангеліє і все інше – за уставом.

Коли ж, ради великої потреби, не будуть відправляти св. Літургії, читають Апостола й Євангеліє на освячення храму, і зразу Сугуба ектенія: Помилуй нас, Боже: і відпуст.